

**Bir Turizm Bölgesindeki Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin
Kültürlerarası Duyarlılıklarının İncelenmesi***

**Investigation of Intercultural Sensitivity of Nurses Working in Private
Hospitals in a Tourism Region**

** Özcan AYGÜN¹

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muğla, Türkiye.

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı, bir turizm bölgesindeki özel hastanelerde çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırma, bir ilçedeki iki özel hastanede çalışan toplam 115 hemşire ile gerçekleştirildi. Veriler, tanıtıcı bilgi formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ile toplandı. Verilerin frekans, yüzde, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi ile analiz edildi.

Bulgular: Hemşirelerin %91.3'ü kadın, %55.7'si 26-40 yaş arasında, %50.4'ü lisans mezunu idi. Hemşirelerin %75.7'inin farklı kültürlerle tanışmak istediği, %53.9'unun yurt dışında çalışmak istediği ve %13.0'nun ise yabancı dil bildiği belirlendi. KDÖ puan ortalamaları 86.06±10.89 olarak hesaplandı. Çalışmada, yaşı daha genç olan hemşirelerin, yaşamının çoğunluğunu kentsel bölgelerde sürdürenlerin, farklı kültürlerle tanışma isteği olanların ve yurtdışında çalışmak isteyen hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının anlamlı derecede yüksek olduğu belirlendi (p<.05).

Sonuç ve Öneriler: Yaşı 25 yaştan küçük olan, yaşamının çoğunu kentsel bölgede geçiren ve farklı kültürlerle ilgili pozitif görüş ve tutumları olan hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının daha yüksek olduğu belirlendi. Sağlık kurumlarının hemşirelerin yaşları, yaşadıkları bölge yapısı ve farklı kültürlerle çalışmaya yaklaşımları ile ilgili hemşirelerin inanç ve tutumlarını tanımlaması, hemşirelerin empati becerisini teşvik etmesi ve önyargılardan uzaklaşmaları için hemşirelere yönelik eğitim ve seminerler düzenlemesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası hemşirelik, özel hastane.

* Geliş Tarihi: 09.02.2022 / Kabul Tarihi: 26.05.2022

**Sorumlu Yazar e-mail: ozcanaygun@mu.edu.tr

Atf; Aygün, Ö. (2022). Bir turizm bölgesindeki özel hastanelerde çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıklarının incelenmesi. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(2): 146-158. Doi: 10.54061/jphn.1070544

Abstract

Objective: The aim of this research is to examine the intercultural sensitivity levels of nurses working in private hospitals in a tourism region.

Material and Method: The descriptive study was conducted with a total of 115 nurses working in two private hospitals in a district. Data were collected with an introductory information form and the Intercultural Sensitivity Scale (ISS). Data were analyzed with frequency, percentage, Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test.

Results: Of the nurses, 91.3% were women, 55.7% were between the ages of 26-40, 50.4% were undergraduates. It was determined that 75.7% of the nurses wanted to meet different cultures, 53.9% wanted to work abroad and 13.0% knew a foreign language. The mean score of KDS was calculated as 86.06 ± 10.89 . In the study, it was determined that the cultural sensitivities of the younger nurses, those who live most of their lives in urban areas, those who want to meet different cultures and those who want to work abroad, were significantly higher ($p < .05$).

Conclusion: It was determined that the cultural sensitivities of nurses who are younger than 25 years old, spend most of their lives in urban areas and have positive views and attitudes towards different cultures. It can be suggested that health institutions should organize training and seminars for nurses in order to define the beliefs and attitudes of nurses about their ages, the structure of the region they live in and their approaches to working with different cultures, to encourage nurses' empathy skills and to avoid prejudices.

Keywords: Nurse, intercultural sensitivity, intercultural nursing, private hospital.

GİRİŞ

Dünyadaki ve ülkemizdeki demografik ve sosyal değişimler sonucu göçmen sayısının artması, sağlık turizmi temelinde yapılan girişimler ve politikalar sonucunda kültürel çeşitlilik artmaktadır (Şafak-Ayvazoğlu ve ark., 2021). Toplumların zamanla çok kültürlü yapıya dönüşmesi hemşireler için kültüre dayalı hemşirelik bakımı verilmesini gerekli kılmıştır (Baksi ve ark., 2019; Koç ve ark., 2020). Özellikle, sağlık hizmetlerinde her bireye eşit muamele, sağlık hizmetlerine erişim ve tüm insanlara saygı, kişinin bütünlüğünün garanti edildiği kültürel açıdan yetkin bir bakımın ön koşulu olarak görülmektedir (Purnell & Fenkl, 2019; Tanrıverdi, 2017).

Kültürlerarası hemşirelik modelinin kuramcısı Leininger, kültürlerarası hemşirelik bakımının önemine dikkat çekmektedir (Leininger, 1978). Kültürü görmezden gelen sağlık bakımının, bireye fayda yerine zarar verebileceğini ve sağlıkta eşitsizliklere yol açacağı ifade edilmektedir (Gruskin & Tarantola, 2017). Bir sistematik incelemede hemşirelerde kültürel bilgi ve beceri eksikliğinin, bireylerle terapötik ilişkiler kurmada güçlükleri ortaya çıkaracağı ve bu durumun topluma bakım sunumunda eşitsizliğe yol açabileceğine dikkat çekilmektedir (Alizadeh & Chavan 2016). Bu nedenle, hemşireler yaş, cinsiyet, ırk, etnik özellikler, sosyoekonomik düzey, dinsel kimlik, cinsel davranışlar, eğitim gözetmeksizin kendi kültürünü diğer kültürlerden üstün görmeden bütün insanlara eşit şekilde bakım vermelidir (Bulduk ve ark., 2017). Hemşirelerin toplumun kültürel çeşitliliğine önem vermesi hem mesleki hem de toplumun hemşirelik bakımından memnuniyeti ile sonuçlanacağı ve kültürel duyarlılık sonucu ortaya çıkan bu pozitif duygular ve tepkilerin, hemşirelerin kültürlerarası etkileşimleri için cesaret verici olacağı ifade edilmektedir (Chen & Starosta, 2003).

Kültürel farkındalık, kültürel çeşitliliğe saygı ve takdir gösterme yeteneği (Campinha-Bacote 2002; Leininger, 1978), kültürel duyarlılık ise, diğerlerinin duygularının ve gereksinimlerinin farkında olma ve farklılıklara saygı duyma olarak tanımlanmaktadır (Giger et al., 2007). Kültürel duyarlılık dünyayı başka kültürden bir insanın algıladığı şekilde anlama girişimidir ve bir hemşirenin bakım verdiği hastasının tutumunu, dünyaya bakış açısını, sağlık davranışlarını nasıl etkilediğini anlamasına yardımcı olmaya katkı sunmaktadır (Zarzycka et al., 2020). Kültürel duyarlılığın hemşire ile hasta iletişimini, hemşirelik bakımını pozitif yönde etkilediği (Alizadeh & Chavan 2016) ve toplumun sağlık bakım kalitesinin iyileştirilmesi için önemli bir nitelik olduğu kabul ifade edilmektedir (Hultsjö et al., 2019).

Ülkemizde Mayıs-Ekim ayları arasında uluslararası turist sayısının çok fazla olduğu bölgelerde konaklama tesislerinde bulunan turistlerin 2/3'ünün ve sağlık turizmi için gelen hastaların %90'ından fazlasının özel sağlık kurumlarından yararlandıkları belirtilmektedir (Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu, 2015). Yapılan bir çalışmada, Türkiye'de hemşirelerin yarıdan çoğunun çalıştıkları kurumlarda ortalama yılda 2-10 arası farklı kültürden biri ile karşılaştığı, hemşirelerin kendilerini kültürel yaklaşımda yeterli bulmadıkları, büyük çoğunluğunun farklı kültürlerden hastalarla iletişim sorunu yaşadığı ve kültürel duyarlılıkla ilgili eğitim almadıkları ortaya konmaktadır (Başlı et al., 2018).

Sağlık kurumları hizmet verdikleri bireylerin iletişim tarzları, tutumları ve sağlık inançlarındaki farklılıkları dikkate almalı, hizmet içi eğitim girişimleri ile hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının artırılmasına önem vermelidir (Yılmaz ve ark., 2017). Hemşirelik, bireysel farklılıklara özen ve saygıyı temel alan bir bilimdir. Bu nedenle, kişinin bütünlüğünü garanti altına almak için gerekli olan kültürel açıdan yetkin bakımın ilk şartı bireye, aileye ve topluma saygı gösterilmesidir. Çünkü bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak sağlıklı olmadığı durumlarda bakım verme görevi olan ve insanlarla daha fazla iletişime geçen

hemşireler olduğu belirtilmektedir (Gradellini et al., 2021). Dolayısıyla, kültüre duyarlı hemşirelik yaklaşımının farklı kültürden gelen bireylere bütüncül bakım sunmada anahtar rol oynayacağınız ifade edebiliriz.

Özellikle ülkemizde göçmen ve turist sayısının yoğun olduğu bölgelerde çalışan hemşirelerin kültürel çeşitliliğe duyarlı olmaları ve kültürel farkındalıklarının iyi derecede olması sağlık bakımının önündeki engelleri ortadan kaldıracakları düşünülmektedir (Dikmen ve ark., 2016). Ülkemizde özel sağlık kuruluşlarında hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ile yapılan çalışma sayısının nadir olduğu (Dikmen ve ark., 2016; Yurt ve ark., 2013), çalışmaların birçoğunda hemşirelik öğrencileri ve kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerin örneklem olarak seçildiği söylenebilir. Bir turizm bölgesinde bulunan ve farklı kültürlerden hastalara hizmet veren özel hastanelerde çalışan hemşirelerden oluşan, bu çalışma örnekleminde elde edilen sonuçların ülkemizdeki kültürlerarası hemşirelikle ilgili literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, bir turizm bölgesindeki özel hastanelerde çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma Soruları

- Hemşirelerin KDÖ ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımları ne düzeydedir?
- Hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıklarını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Türü: Araştırma, bir turizm bölgesindeki özel hastanelerde çalışan hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırmanın yapıldığı ilçede bölgesinde toplam iki özel hastane bulunmaktadır. Özel hastanelerden bir tanesi 100 yatak sayısı 110 hemşire ile hizmet verirken diğer özel hastane ise 10 yatak sayısı 10 hemşire ile hizmet vermektedir. Araştırma turist sayısının yoğun olduğu 01-30 Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini araştırma verilerinin toplandığı tarihte hastanelerde çalışmakta olan toplam 120 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın yapıldığı tarihte kurumlarda çalışan 115 hemşire oluşturmuştur. İzinli olan 5 kişi çalışmaya dahil edilmemiş, araştırmaya katılım oranı %95.8 olarak gerçekleşmiştir.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları: Çalışma verileri tanıtıcı bilgi formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatürden yararlanılarak oluşturulan tanıtıcı bilgi formunda hemşirelerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, kurumda çalışma süresi, çoğunlukla yaşadıkları yer (kent, kırsal), kültürlerarası etkileşim istekleri, yurtdışında çalışma istekleri, araştırma yapma isteği olmak üzere toplam 8 soru yer almaktadır (Bakan & Yıldız 2021; Besey & Sibel 2021; Bulduk ve ark, 2011, Bulduk ve ark, 2017; Yılmaz ve ark., 2017).

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ): Chen & Starosta (2000) tarafından geliştirilen kültürel duyarlılık ölçeği 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeleri ters puanlanmaktadır. Ölçeğin iletişimde sorumluluk, kültürel farklılıklara saygı, iletişimde kendine güvenme, iletişimde hoşlanma ve iletişimde dikkatli olma olmak üzere boyutu beş alt boyutu bulunmaktadır. KDÖ beşli likert tipte (1=kesinlikle katılmıyorum,

2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum ve 5=kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. Ölçekten az 24, en fazla 120 puan alınabilmektedir. KDÖ'nün kesme noktası bulunmamaktadır. KDÖ puanları arttıkça hemşirelerde kültürlerarası duyarlılığın arttığı ifade edilmektedir. Ölçeğin Türk toplumuna uyarlanması Bulduk ve arkadaşları (2011) tarafından yapılmış, KDÖ geçerli ve güvenilir bulunmuştur (Cronbach Alpha=0.72). KDÖ'nün çalışmamızdaki Cronbach Alpha değeri ise .76 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması: Veriler, araştırmacı tarafından 01-30 Eylül 2017 tarihleri arasında kliniklere gidilerek toplanmıştır. Araştırmacı, araştırmanın amacını açıklayarak hemşireler araştırmaya katılıma davet edilmiş ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden hemşirelere araştırmanın veri toplama formları dağıtılmıştır. Bir hafta sonra hemşireler tarafından doldurulan veri toplama formları toplanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ancak yoğun mesai nedeniyle veri formlarını dolduramayan çalışanlara bir hafta ek süre verilmiştir. Toplam 8 hemşireye de bu süre içinde veri toplama formları uygulanmıştır. Veri formunun doldurulması ortalama on dakika sürmektedir.

Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri: Araştırmanın bağımlı değişkenleri Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve alt boyutlarının puan ortalamalarıdır. Bağımsız değişkenleri ise hemşirelerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, kurumda çalışma süresi, çoğunlukla yaşadıkları yer (kent, kırsal), kültürlerarası etkileşim istekleri, yurtdışında çalışma istekleri, araştırma yapma isteğidir.

Verilerin Değerlendirilmesi: Verilerin analizinde IBM SPSS 20 paket programı kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek için Shapiro Wilk testi ve Skewness ve Kurtosis değerleri de dikkate alınmıştır. Skewness ve Kurtosis değerleri ± 1 değeri içindeyse verilerin normal dağılıma uygun olduğu kabul edilmiştir (Gravetter et al., 2020). Yapılan Shapiro Wilk Testi sonucunda, KDÖ ve alt boyutlarının normal dağılıma uymadığı, buna karşın Skewness ve Kurtosis değerlerinin belirlenen sınırlar içinde (± 1) olduğu (Tablo 2), ancak her karşılaştırma grubundaki katılımcı sayılarının 30'dan küçük olması nedeniyle ölçek ve alt boyutlarının bağımsız değişkenlerle karşılaştırılmasında parametrik olmayan testlerin yapılmasına karar verilmiştir (Kaur, & Kumar, 2015). Araştırmadaki tanıtıcı verilerin analizinde frekans değerleri kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleriyle KDÖ ve alt boyutlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Tüm analizlerde $p < .05$ istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Araştırma ile İlgili Etik Bilgi: Araştırma gerçekleştirilirken Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uyulmuştur. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Üniversite İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik onam alınmıştır (26.07.2017-05). Çalışmanın yapıldığı kurumlardan kurum izni alınmıştır. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğini Türkçe 'ye uyarlayan Bulduk'tan da ölçek kullanım izni alınmıştır. Ayrıca araştırma katılımcılarından sözel onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın sadece bir ilçedeki iki özel hastanede gerçekleştirilmiş olması bu araştırmanın sınırlılığıdır. Çalışmanın sonuçları verilerin toplandığı iki özel hastaneye özgüdür ve çalışan tüm hemşireleri yansıtmamaktadır. Ancak, bir ilçedeki özel hastanelerdeki çalışmaya katılım oranının %95.8 oranında olması da bu araştırmanın güçlü yönü olarak ifade edilebilir.

BULGULAR

Hemşirelerin yaş ortalamaları 36.61 ± 7.79 yıl, kurumlarında çalışma süreleri 10.69 ± 7.71 yıl olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %91.3'ü kadın, %50.4'ü lisans mezunu, %81.7'si ise ağırlıklı olarak kırsal kesimde yaşamının çoğunu geçiren hemşirelerden oluşmaktadır (Tablo 1). Farklı kültürlerle tanışma isteği olan hemşirelerin oranı %75.7, yurt dışında çalışma isteği olanların oranı %53.9 ve yabancı dil bilen hemşirelerin oranı ise %13.0'dır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Bilgileri

Değişkenler	Kategoriler	n	%
Cinsiyet	Kadın	105	91.3
	Erkek	10	8.7
Yaş grupları	18-25 yaş	14	12.1
	26-40 yaş	64	55.7
	41 yaş ve üzeri	37	32.2
Eğitim durumu	Lise	29	25.2
	Ön lisans	28	24.3
	Lisans	58	50.5
Kurumda çalışma yılı	1-5 yıl	39	33.9
	6-10 yıl	26	22.6
	11 yıl ve üzeri	50	43.5
Çoğunlukla yaşanan yer	Büyükşehir-il merkezi	21	18.3
	İlçe-Bucak-Köy	94	81.7
Farklı kültürlerle tanışma isteği	İstekli	87	75.7
	İsteksiz	28	24.3
Yabancı dil bilme durumu	Biliyor	15	13.0
	Bilmiyor	100	87.0
Yurt dışında çalışma isteği	Var	62	53.9
	Yok	53	46.1
Toplam		115	100.0

Katılımcıların KDÖ puan ortalamaları 86.06 ± 10.89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının puan ortalamaları ise iletişimde sorumluluk 26.09 ± 3.90 , farklılıklara saygı 22.00 ± 3.37 , iletişimde kendine güvenme 17.22 ± 3.21 iletişimden hoşlanma 9.60 ± 2.35 ve iletişimde dikkatli olma 11.13 ± 1.95 olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortalamaları

Ölçek ve alt boyutları	n	Ort.	SS	Median	IQR	Minimum	Madde sayısı	Skewness	Kurtosis
İletişimde sorumluluk	115	26.09	3.90	27.0	5.0	14.0-35.0	7	-.52-.22	.83-.44
Farklılıklara saygı	115	22.00	3.37	22.0	4.0	13.0-29.0	6	-.60-.22	.13-.44
İletişimde kendine güvenme	115	17.22	3.21	17.0	4.0	9.0-24.0	5	-.29-.22	.17-.44
İletişimden hoşlanma	115	9.60	2.35	10.0	4.0	4.0-13.0	3	-.48-.22	-.64-.44
İletişimde dikkatli olma	115	11.13	1.95	12.0	3.0	6.0-14.0	3	-.83-.22	-.04-.44
KDÖ	115	86.06	10.89	89.0	14.0	59.0-110.0	24	-.49-.22	-.22-.44

KDÖ=Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, n= Sayı, Ort.= Aritmetik Ortalama, SS= Standart Sapma, Med= Ortanca

Hemşirelerin cinsiyet, eğitim durumu ile KDÖ ve alt boyutlarının karşılaştırılması sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Yaş grupları ile yapılan

karşılaştırmada ise KDÖ (p=.008), iletişimde sorumluluk (p=.044), farklılıklara saygı (p<.001) ve iletişimde dikkatli olma (p=.046) ile katılımcıların yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Yapılan ileri analizler sonucu bu farklılığın iletişimde sorumluluk, iletişimde dikkatli olma ve toplam KDÖ puanları açısından 18-25 yaş grubundaki hemşirelerin 26-46 yaş grubundaki hemşirelerden daha yüksek puan almasından kaynaklandığı belirlendi. Farklılıklara saygı alt boyutunda ise 18-25 yaş grubu puanlarının hem 26-40 (p<.001) hem de 41 yaş üzeri (p=.001) yaş grubu puanlarından yüksek olmasının istatistiksel olarak anlamlı farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin kurumlarında çalışma süreleri ile iletişimde sorumluluk (p=.044), farklılıklara saygı (p<.001) alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması istatistiksel olarak anlamlıdır. Yapılan ileri analizler sonucu bu farklılığın 11 yıl ve üzeri çalışanların puanlarının 6-10 yıl arası çalışanlara göre iletişimde sorumluluk (p=.049) puan ortalamalarından kaynaklandığı belirlendi. Farklılıklara saygı alt boyutunda ise 1-5 yıl arası çalışan hemşirelerin hem 6-10 yıl (p<.001) hem de 11 yıl ve üzeri çalışanların (p<.001) puanlarından yüksek olmasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Çocukluğundan beri yaşamının çoğunda kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan hemşirelerin KDÖ toplam puan (p=.029), iletişimde sorumluluk (p=.050), farklılıklara saygı (p<.001) ve iletişimde dikkatli olma (p=.030) puan ortalamalarının çocukluğundan beri kırsal kesimde yaşayanlara göre daha yüksek olmasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<.05). Farklı kültürlerle tanışma isteği olan hemşirelerin KDÖ toplam puan (p<.001), iletişimde sorumluluk (p=.006), farklılıklara saygı (p=.002), iletişimde kendine güvenme (p<.001) ve iletişimden hoşlanma (p=.002) puan ortalamalarının olmayanlara göre daha yüksek olmasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<.05). Yabancı dil bilmeyen hemşirelerin iletişimde dikkatli olma alt boyutunda puan ortalamalarının bilenlere göre daha yüksek olması (p=.014) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yurt dışında çalışma isteği olan hemşirelerin iletişimden hoşlanma (p=.015) ve iletişimde dikkatli olma (p=.010) puan ortalamalarının olmayanlara göre daha yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<.05) (Tablo 3).

Ö. Aygün

Tablo 3. Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri ile Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (Sayı=115)

Değişkenler	n	İletişimde sorumluluk		Farklılıklara saygı		İletişimde kendine güvenme		İletişimden hoşlanma		İletişimde dikkatli olma		KDÖ	
		Ort.± SS	Med.	Ort.± SS	Med.	Ort.± SS.	Med.	Ort.± SS.	Med.	Ort.± SS	Med.	Ort.± SS	Med.
Cinsiyet													
Kadın	105	25.97±3.91	27.00	21.97±3.50	22.00	17.16±3.33	17.00	9.61±2.36	10.00	11.23±1.79	12.00	85.96±11.13	89.00
Erkek	10	27.40±3.65	28.50	22.30±1.41	22.50	17.90±1.44	18.00	9.50±2.32	9.00	10.10±3.14	12.00	87.20±8.24	89.00
		z= .137, p= .171		z= -.08, p=.932		z= .65, p=.514		z= -.17, p=.864		z= -.68, p=.498		z= .30, p=.766	
Yaş grupları													
18-25 yaş	14	28.28±3.75	29.00	24.92±1.43	25.50	17.64±5.16	20.00	10.71±2.30	11.00	12.28±1.20	3.00	93.85±10.50	101.00
26-40 yaş	64	25.43±4.16	26.00	21.70±3.19	22.00	16.70±2.83	17.00	9.23±2.43	10.00	10.78±2.10	2.00	83.85±10.82	84.00
41 yaş ve üstü	37	26.40±3.16	27.00	21.40±3.69	22.00	17.97±2.80	18.00	9.83±2.11	10.00	11.32±1.74	2.00	86.94±9.90	90.00
		KWH=6.25, p=.044		KWH=16.22, p<.001		KWH=4.93, p=.085		KWH=4.82, p=.089		KWH=6.15, p=.046		KWH=9.62, p=.008	
Eğitim durumu													
Lise	29	26.13±4.29	27.00	21.96±3.67	22.00	16.55±4.36	18.00	9.44±32	10.00	11.10±1.98	11.00	85.20±11.20	85.00
Ön lisans	28	27.03±3.19	27.50	23.10±2.19	23.00	17.57±2.68	17.50	10.17±2.07	11.00	11.67±1.74	12.00	89.57±8.81	92.00
Lisans	58	25.62±3.98	27.00	21.48±3.59	22.00	17.39±2.75	17.00	9.41±2.48	10.00	10.89±2.01	12.00	84.81±11.44	88.00
		KWH=1.44, p=.487		KWH=4.14 p=.126		KWH=.72 p=.695		KWH=1.93 p=.380		KWH=3.52 p=.172		KWH=4.85 p=.089	
Çalışma yılı													
1-5 yıl	29	26.69±4.11	27.00	23.87±2.86	25.00	17.07±4.13	17.00	9.53±2.38	10.00	11.30±1.97	12.00	88.48±11.23	89.00
6-10 yıl	26	24.80±2.49	23.50	20.53±2.84	20.00	16.53±2.88	16.00	9.42±1.92	9.00	11.03±1.53	11.50	82.34±9.05	81.50
11 yıl ve üzeri	50	26.30±4.22	27.00	21.30±3.40	22.00	17.70±2.45	18.00	9.76±2.55	10.50	11.06±2.15	12.00	86.12±11.15	90.00
		KWH=7.02, p=.030		KWH=24.34, p<.001		KWH=2.92, p=.232		KWH=.97, p=.614		KWH=1.07, p=.585		KWH=5.36, p=.069	
Yaşanılan yer													
Büyükşehir-il merkezi	21	27.61±3.77	27.00	24.33±1.93	24.00	17.71±3.88	18.00	9.80±2.56	11.00	11.80±1.91	13.00	91.28±9.66	91.00
İlçe-Bucak-Köy	94	25.75±3.86	25.50	21.47±3.41	22.00	17.11±3.05	17.00	9.56±2.31	10.00	10.98±1.94	12.00	84.90±10.85	87.00
		z=-1.96, p=.050		z=-3.64, p<.001		z=-.82, p=.413		z=-.60, p=.546		z=-2.17, p=.030		z=-2.18, p=.029	
Farklı kültürlerle tanışma isteği													
İstekli	87	26.66±3.82	27.00	22.57±3.15	23.00	17.85±3.18	18.00	10.00±2.22	11.00	11.25±1.95	2.00	88.34±9.94	90.00
İsteksiz	28	24.32±3.63	25.50	20.21±3.46	20.00	15.28±2.49	16.00	8.39±2.36	8.50	10.78±1.95	11.00	79.00±10.83	76.00
		z=-2.75, p=.006		z=-3.15, p=.002		z=-3.94, p<.001		z=-3.08, p=.002		z=-1.30, p=.191		z=-3.70, p<.001	
Yabancı dil bilme durumu													
Biliyor	15	26.20±6.75	27.00	21.33±5.21	21.00	18.06±3.99	18.00	9.06±2.40	9.00	10.13±1.72	0.00	84.80±17.51	89.00
Bilmiyor	100	26.08±3.32	27.00	22.10±3.03	22.50	17.10±3.08	17.00	9.69±2.34	10.00	11.29±1.95	2.00	86.26±9.64	88.50
		z=-0.02, p=.987		z=0.50, p=.516		z=-1.11, p=.264		z=0.99, p=.323		z=2.45, p=.014		z=0.27, p=.784	
Yurt dışında çalışma isteği													
Var	62	25.64±4.68	27.00	21.69±3.94	21.00	17.77±2.97	17.00	9.08±2.56	9.50	10.77±1.92	1.00	84.96±12.62	88.00
Yok	53	26.62±2.65	27.00	22.35±2.55	23.00	16.58±3.39	18.00	10.22±1.92	11.00	11.56±1.91	12.00	87.35±8.37	89.00
		z=.87, p=.384		z=.84, p=.400		z=-1.29, p=.198		z=2.42, p=.015		z=2.57, p=.010		z=1.12, p=.264	
KDÖ= Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, n= Sayı		Ort.= Aritmetik Ortalama,		SS= Standart Sapma,		Med.= Ortanca,		z= Mann Whitney U Testi z değeri,		KWH= Kruskal Wallis H Testi			

TARTIŞMA

Bir turizm bölgesindeki özel hastanelerde çalışan hemşirelerle yapılan bu çalışmada, KDÖ ve alt boyutlarının puan ortalamalarının daha önce yapılan birçok çalışmadan yüksek olduğu (Aktaş ve ark., 2019; Arlı & Bakan 2018; Chang et al., 2013; Çifçi & Deger 2021) ve bazı çalışmalarla benzerlik taşıdığı (Bakan & Yıldız 2021; Bulduk ve ark., 2017; Yılmaz ve ark., 2017; Uzun & Sevinç 2015) görülmektedir. Özellikle çalışmanın yapıldığı yerleşim yerinin ülkemizin turistik bir bölgesi olması ve hastanelerden yararlanan yabancı turist sayısının fazla olmasından kaynaklı kültürel çeşitliliğin ülke genelinden daha belirgin bir biçimde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu nedenle, çalışmamızdaki katılımcıların daha çok yabancıyla karşılaştığı ve bu durumun hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının oluşmasına olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir.

Yapılan bazı çalışmalarda da hemşirelerin cinsiyeti ile kültürel duyarlılıkları arasında farklılık olmadığı (Aksoy & Akkoç 2019; Bulduk ve ark., 2017; Çifçi & Deger 2021; Dikmen ve ark., 2016; Lin et al., 2015; Uzun & Sevinç 2015; Yılmaz ve ark., 2017), bazı çalışmalarda ise anlamlı farklılık saptandığı (Aktaş ve ark., 2019; Meydanlıoğlu ve ark., 2015) belirtilmektedir. Birçok çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da, hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ile cinsiyet arasında bir bağlantı olmadığı ve bu bulgunun çalışmadaki erkek hemşire sayısının oldukça azınlıkta olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Yapılan bazı çalışmalarda yaş ile kültürel duyarlılık arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Aktaş ve ark., 2019; Bulduk ve ark., 2017; Dikmen ve ark., 2016; Lin et al., 2015; Uzun & Sevinç 2015). Bir çalışmada, artan yaşla birlikte, hemşireler kültürel çeşitliliğe sahip hastaların bakımında gerekli deneyim ve becerileri kazanarak kültürlerarası yetkinliğe sahip olabileceği ifade edilirken, yaşı küçük olan hemşirelerin kültürel duyarlılığının yüksek olduğu çalışmalarda bulunmaktadır (Besey & Sibel 2021). Ülkemizde yapılan bir çalışmada gençlerin farklılıklara pozitif bakış açısının olduğu belirtilmektedir (Senem & Arıkan, 2018). Çalışmadaki yaşı daha küçük olan hemşirelerde kültürel duyarlılığın ileri yaş grubuna göre anlamlı derecede yüksek olmasının nedeni, katılımcıların çoğunluğunun genç olmasından kaynaklanacağını düşündürmektedir.

Literatürdeki, bazı çalışmalarda lisans ve lisansüstü eğitim almış olanların hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının daha yüksek düzeyde olduğu ortaya konmaktadır (Aktaş ve ark., 2019; Yılmaz ve ark., 2017). Bu çalışmada olduğu gibi, bazı çalışmalarda da eğitim düzeyi ile hemşirelerin kültürel duyarlılıklarını arasında (Aksoy & Akkoç, 2019; Karasu ve ark., 2021) anlamlı farklılık olmadığı belirtilmektedir. Bazı çalışmalarda hemşirelerin kültürlerarası hemşirelik ile ilgili farkındalıklarının beklenen ve istenen düzeyde olmadığı belirtilmektedir (Besey & Sibel 2021, Yılmaz ve ark., 2017). Bu çalışmadaki lisans mezunu hemşirelerde benzeri durumun olduğu düşünülebilir.

Bazı çalışmalarda, kurumda çalışma yılının kısa olması (Besey & Sibel 2021; Uzun & Sevinç 2015), başka bir çalışmada kurumda çalışma süresinin artmasıyla deneyimlerinin hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının gelişmesinde etkili olduğu (Dikmen ve ark., 2016) ve başka bir çalışmada ise hemşirelerin çalışma süreleri ile kültürel duyarlılıkları arasında herhangi bir farklılık olmadığı (Aktaş ve ark., 2019) belirtilmektedir. Bu çalışmada, kurumda çalışma süresi 5 yıldan az ve yaşı küçük olan hemşirelerin özellikle iletişimde sorumluluk ve kültürel farklılıklara saygı alt boyutlarında kültürel duyarlılıklarının anlamlı derecede yüksek olduğu söylenebilir. Bu durumun çalışmada yer alan hemşirelerin yaş ortalamasının düşük olması ve günümüz dünyasının kültürel çeşitliliğine pozitif yaklaşımlarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir.

Çocukluğundan beri yaşamının çoğunu kentsel yerleşim yerlerinde sürdüren hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının kırsal yerlere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan başka bir çalışmada da (Yılmaz ve ark., 2017) bu çalışmanın bulgularına paralel olarak kentsel yerleşim yerlerinde yaşamanın hemşirelerin kültürel duyarlılıklarında etkisinin olduğu, başka bir çalışmada da olmadığı (Yılmaz ve ark., 2019) belirtilmektedir. Bu sonucun kentsel alanda yaşayan hemşirelerin daha fazla ve sıklıkla başka kültüre sahip bireylerle karşılaşması sonucunda kültürel farkındalıklarının ve duyarlılıklarının daha fazla gelişmesinden kaynaklandığı düşünölmektedir.

Literatürdeki birçok çalışmada, farklı kültürlere çalışma isteği olanların olmayanlara göre kültürel duyarlılıklarının önemli oranda yüksek olduğu belirtilmektedir (Aksoy & Akkoç 2019; Besey & Sibel 2021; Bulduk ve ark., 2017; Çifçi & Deger 2021; Dikmen ve ark., 2016; Karasu ve ark., 2021; Meydanlioglu ve ark., 2015; Uzun & Sevinç 2015). Literatüre benzer olarak bu çalışmada, farklı kültürlerle tanışma isteği olan hemşirelerin hem toplam KDÖ hem de tüm alt boyutlarında kültürel duyarlılıklarının isteksiz olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu açıkça ortadadır. Literatürde olduğu gibi bu çalışmada da farklı kültürlerle etkileşim isteğinin kültürel farkındalığın önemli bir belirleyicisi olduğu söylenebilir.

Birçok çalışmada yabancı dil bilmenin hemşirelerin kültürel duyarlılıklarını etkileyen önemli bir faktör olduğu ifade edilmektedir (Besey & Sibel 2021; Bulduk ve ark., 2017; Chang et al., 2013; Meydanlioglu ve ark., 2015; Toda & Maru 2018; Tanrıverdi ve ark., 2019; Uzun & Sevinç 2015). Ayrıca, ikinci bir dil bilen hemşirelerin farklı dillerden bireylerle etkileşime girmesinde ve bunun kültürel duyarlılıklarının gelişmesinde önemli olduğu belirtilmektedir (Chang et al., 2013; Toda & Maru 2018). Bu çalışmada, iletişimde dikkatli olma dışında KDÖ ve alt boyutlarında yabancı dil bilmenin 1 hemşirelerin kültürel farkındalıklarında belirleyici olmadığı düşünölmektedir. Çalışmada yabancı dil bilen hemşire oranının oldukça düşük (%13) olması bunun nedenleri arasında olabilir.

Ülkemizde yapılan bir çalışmada, farklı kültürden bir arkadaşa sahip olma, yurtdışında veya yabancı hastalarla çalışma isteğinde olma gibi durumların hemşirelerin kültürlerarası duyarlılıklarında önemli faktörler olduğu ortaya konmaktadır (Tanrıverdi ve ark., 2019). Bu çalışmada, yurt dışında çalışma isteği olan hemşirelerin hem iletişimden hoşlanma hem de iletişimde dikkatli olma boyutlarında istekli olmayan hemşirelere göre kültürlerarası duyarlılıklarının daha ileri düzeyde olmasının nedeni kültürlerarası bakım vermeye hazır olmalarıyla ilişkili olduğu düşünölebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, yaşı daha genç olan hemşirelerin, yaşamının çoğunluğunu kentsel bölgelerde sürdürenlerin, farklı kültürlerle tanışma isteği olanların ve yurtdışında çalışmak isteyen hemşirelerin kültürel duyarlılıklarının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin cinsiyet, eğitim durumu ve yabancı dil bilme ile kültürel duyarlılıkları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, sağlık kurumlarının hemşirelerin yaşları, yaşadıkları bölge yapısı ve farklı kültürlerle çalışmaya yaklaşımları ile ilgili hemşirelere yönelik kültürel duyarlılığı teşvik edici toplantılar ve çalıştaylar gerçekteşirmesi önerilebilir. Bu kapsamda hemşirelerin farklı kültürlere hizmet verirken bireysel algı ve engellerinin tanımlanması yapılmalıdır. Sağlık kurumları hemşirelerin farklı kültürlere karşı hoşgörölü, empatik ve önyargısız davranışlarını engellememeli, tam aksine desteklemelidir. Ayrıca hemşirelere bireylerin kültürünü anlama, kültüre uygun bakım verme ve değerlerine uygun girişimleri uygulamaları için cesaret verilmelidir. Son olarak sağlık kurumları, hizmet alan bireylere iletişim kurabileceği dilde konuşma olanaklarını

sağlamalıdır. Araştırmacılara ise, hemşirelerin kültürel duyarlılıkları ile ilişkili faktörleri belirlemeyi amaçlayan ve kültürel duyarlılığı geliştirici girişimsel çalışmalar planlamaları ve uygulamaları önerilebilir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Üniversite İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik onam alınmıştır (26.07.2017-05).

Yazar Katkıları: Fikir: ÖA; Tasarım: ÖA; Kaynaklar ve Malzemeler: ÖA.; Veri Toplanması ve analizi: ÖA; Literatür Tarama: ÖA; Makale Yazımı: ÖA; Eleştirel İnceleme: ÖA

Çıkar Çatışması: Yok.

Finansal Destek: Yok.

KAYNAKLAR

- Aksoy, N., & Akkoç, M. G. (2019). Intercultural sensitivity levels and cultural difference perceptions of physicians and nurses. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 28(1), 23-32. <https://doi.org/10.26650/FNJNI18002>
- Aktaş, B., Pasinlioğlu, T., Kılıç, M., & Özaslan, A. (2019). Determination of intercultural sensitivity among nurses. *Journal of Religion and Health*, 60, 112–121. <https://doi.org/10.1007/s10943-019-00902-x>
- Alizadeh, S., & Chavan, M. (2016). Cultural competence dimensions and outcomes: A systematic review of the literature. *Health & Social Care in The Community*, 24(6), e117-e130. <https://doi.org/10.1111/hsc.12293>
- Arli, S. K., & Bakan, A. B. (2018). An investigation of the relationship between intercultural sensitivity and compassion in nurses. *International Journal of Intercultural Relations*, 63, 38-42. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2017.12.001>
- Baksi, A., Sürücü, H. A., & Duman, M. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürler arası duyarlılıkları ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Jaren*, 5(1), 31-39. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.75046>
- Bakan, A. B., & Yıldız, M. (2021). An investigation of the relationship between intercultural sensitivity and religious orientation among nurses. *Journal of Religion & Health*, 60(1), 178–187. <https://doi.org/10.1007/s10943-020-01007-6>
- Başlı, M., Bekar, M., & Civelek, İ. (2018). Kültürlerarası hemşirelikte kullanılan modeller ve “Kültürel Yeterlilik Süreci Modeli”ni anlamak. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 18-24.
- Besey, O., & Sibel, Y. (2021). Determination of intercultural sensitivity levels of nurses and the factors affecting their intercultural sensitivity. *International Journal of Caring Sciences*, 14(1), 54.
- Bulduk, S., Tosun, H., & Ardıç, E. (2011). Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 19(1), 25-31.
- Bulduk, S., Usta, E., & Dincer, Y. (2017). Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 73-77.
- Campinha-Bacote, J. (2002) The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of Transcultural Nursing*, 13 (3), 181– 184.

- Chang, H. Y., Yang, Y. M., & Kuo, Y. L. (2013). Cultural sensitivity and related factors among community health nurses. *Journal of Nursing Research*, 21(1), 67-73. <https://doi.org/10.1097/jnr.0b013e3182829cb9>
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2000). The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication*, 3, 1-15.
- Chen, G. M., & Starosta, W. J. (2003). A review of the concept of intercultural awareness. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.), *Intercultural communication: A reader* (pp. 344-353). Belmont, CA: Wadsworth.
- Çifçi, S & Deger, V. B. (2021). The intercultural sensitivity levels of primary health care workers in a city in Eastern Turkey. *Journal of the Pakistan Medical Association*,71(11), 1-12. <https://doi.org/10.47391/JPMA.238>
- Dikmen, Y., Aksakal, K., & Yılmaz, D. K. (2016). An investigation of cultural sensitivity of nurses in foreign patient care. *International Journal of Health Sciences & Research*, 6(6), 254-61.
- Giger, J., Davidhizar, R., Purnell, L., Harden, J. T., Phillips, J. & Strickland, O. (2007). American Academy of Nursing expert panel report: Developing cultural competence to eliminate health disparities in ethnic minorities and other vulnerable populations. *Journal of Transcultural Nursing*, 18(2), 95–102.
- Gradellini, C., Gómez-Cantarino, S., Dominguez-Isabel, P., Molina-Gallego, B., Mecugni, D., & Ugarte-Gurrutxaga, M. I. (2021). Cultural competence and cultural sensitivity education in university nursing courses. A scoping review. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.682920>
- Gravetter, F. J., Wallnau, L. B., Forzano, L. A. B., & Witnauer, J. E. (2020). *Essentials of statistics for the behavioral sciences*. Cengage Learning.
- Gruskin, S., & Tarantola, D. (2017). Health and human rights. In *Health Rights* (pp. 127-181). Routledge.
- Hultsjö, S., Bachrach-Lindström, M., Safipour, J., & Hadziabdic, E. (2019). “Cultural awareness requires more than theoretical education”-Nursing students’ experiences. *Nurse Education in Practice*, 39, 73-79. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.07.009>
- Karasu, F., Polat, F., & Okuyan, C. B. (2021). The determination of intercultural sensitivity and ethnocentrism levels among nurses and nursing students: A border of city, Turkey. *Perspectives in Psychiatric Care*. 2022;58:314–322. <https://doi.org/10.1111/ppc.12788>
- Kaur, A., & Kumar, R. (2015). Comparative analysis of parametric and non-parametric tests. *Journal of computer and mathematical sciences*, 6(6), 336-342.
- Leininger, M. (1978). *Transcultural nursing: Theories, research, and practice* (2nd ed.). New York: John Wiley
- Lin, C. N., Mastel-Smith, B., Alfred, D., & Lin, Y. H. (2015). Cultural competence and related factors among Taiwanese nurses. *Journal of Nursing Research*, 23(4), 252-261. <https://doi.org/10.1097/JNR.0000000000000097>
- Meydanlioglu, A., Arıkan, F., & Gozum, S. (2015). Cultural sensitivity levels of university students receiving education in health disciplines. *Advances in Health Sciences Education*, 20(5), 1195-1204. <https://doi.org/10.1007/s10459-015-9595-z>

- Purnell, L. D., & Fenkl, E. A. (2019). Transcultural diversity and health care. In Handbook for culturally competent care (pp. 1-6). Springer, Cham.
- Senem, G., & Arıkan, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin çokkültürlülük bağlamında toplumsal farklılıklara bakışı: fakülte, cinsiyet ve ebeveyn eğitimi değişkeni bazında bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 432-447. <https://doi.org/10.26466/opus.393969>
- Şafak-Ayvazoğlu, A., Kunuroğlu, F., & Yağmur, K. (2021). Psychological and socio-cultural adaptation of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 99-111. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2020.11.003>
- Tanrıverdi, G. (2017). Hemşirelerde kültürel yeterliliği geliştirmeye yönelik yaklaşımlar ve öneriler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(3), 227-236. <https://doi.org/10.17672/fnjn.343261>
- Tanrıverdi, G., Karabuğa, H. Y., Gürsoy, M. Y., Erdem, Ö., & Gülyenli, N. (2019). Farklı hasta profiline bakım veren iki hemşire grubunun kültürel duyarlılık ve farkındalıklarının karşılaştırılması. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(2), 26-37.
- Toda, T., & Maru, M. (2018). Cultural sensitivity of Japanese nurses: Exploring clinical application of the Intercultural Sensitivity Scale. *Open Journal of Nursing*, 8(9), 640-655. <https://doi.org/10.4236/ojn.2018.89048>.
- Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013. (2015). Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü, 2014/27407, Ankara. <http://www.saglik.gov.tr/saglikturizmi>
- Yılmaz, M., Toksoy, S., Direk, Z. D., Bezirgan, S., & Boylu, M. (2017). Cultural sensitivity among clinical nurses: A descriptive study. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(2), 153-161. <https://doi.org/10.1111/jnu.12276>
- Yılmaz, M., Yeni, Cansu., Avcı, E., & Uluk, N. (2019). Aile sağlığı merkezlerinde çalışan hemşire/ebelerin kültürel duyarlılık ve kültürel beceri düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(3), 170-178.
- Yurt, S., Donyağı, D., Şen, S., & Oğuz, P. (2013). Yabancı Uyruklu Hasta Bakımında Yaşanan Güçlükler. II. Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi. 3- 5 Haziran, Antalya Uzun, Ö., & Sevinç, S. (2015). The relationship between cultural sensitivity and perceived stress among nurses working with foreign patients. *Journal of Clinical Nursing*, 24(23-24), 3400-3408 <https://doi.org/10.1111/jocn.12982>
- Zarzycka, D., Chrzan-Rodak, A., Bąk, J., Niedorys-Karczmarczyk, B., & Ślusarska, B. (2020). Nurse cultural competence-cultural adaptation and validation of the Polish version of the Nurse Cultural Competence Scale and preliminary research results. *Plos One*, 15(10), e0240884. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0240884>